

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

לב א מ"י פ"ד מהל' משנה הלכה ב:

תורה אור השלם

1. בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חודשים ויבנה ביתו וישלם מלך שלשים ועשר שנה על כל ישראל ויהודי: שמואל ב ה ה
2. עשה עמי את טובה ויראו שאני ויבשו כי אתה? עזרתני ונתחמתי? חללים פו ז
3. שאו שערים ראשיכם ונצטערך פתחי עולם ויראו מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד? עזו וגבור מלך הכבוד? חללים כו ט
4. שאו שערים ראשיכם ונצטערך פתחי עולם ויראו מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד? עזו וגבור מלך הכבוד מלך: חללים כו ט
5. אלהים אל תשב פני משיחך וקרה לחסדי דוד עבדך: דברי הימים ב ז ט
6. ויבא אלישע דמסק וכן דוד מלך ארם חלה ויגד לו לאמר בא איש האלהים עדי הנה: מלכים ב ו א
7. ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא הקדש אשר אנתנו ישבים שם לקבור ער ממנה: מלכים ב ו א
8. ויאמר נעמן הואל קח את הארץ ויפוך בו ויצר כברים כסף בשני חרטים ושתי חלפות בנדים ויתן אל שני נערו וישאו לפניו ויבא אל הנפל ויקח בידו ויפוך בנדה וישלח את האנשים ויחבה הוא כן וינמד אל אדניו ויאמר אליו אלישע מאין גחזי ויאמר לא הלק עבדך אנה ואתה ויאמר אליו לא לבי הלק כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בנדים ויחיים ויברכים וישפוחו: ויצרע נעמן הרובק כן ובורע לעולם ויצא מלקחו מצרע כולו: מלכים ב ו כג
9. וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער ויאמרו איש אל רעהו מה אנתנו וישבים פה עד מתנו: מלכים ב ז ג
10. ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו וישלם מלך ישראל ויבן על פניו ויאמר אבי אבי רבב ישראל ויפריש: מלכים ב ג י
11. ואברקם זקן בא בימים וי ברך את אברקם בכל: בראשית כד א
12. ויגד אתרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה ויקח את שני בני עמו את מנשה ואת אפרים: בראשית מח א
13. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג
14. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח
15. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג
16. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

בכברון מלך שבע שנים וששה חודשים. מדהכא חשיב להו ובאידך קרא לא חשיב להו ש"מ לא היה מלכותו שלימה שנלכרה אותו ו' חדשים: ה"ג אבל בחיי נכח אני מודיע ולא גרסוקי לך: כ"ד רננות. צין תפלה תחנה ורנה איכא כ"ד: וילך אלישע דמסק לביכא אול: שוכב. מנבנת מתמת בלא נגישה כעין אותה שלועזין קלאמניס'ה בלעז' ועל ידי אותה אכן העמיד עגלים של ירבעם באזור: רבנן דחה מקמיה. התלמידים דחה משיבתו של אלישע: לר ממנו. מכלל דעד האידנא לא הוה לר הוול וקח. השבע שלישע שלחך: ויפטר בו. גחזי: העת לקחה אם הכסף והכנדים וגו'. שמונה דברים קח חשיב ביהאי קרא: וגחזי מי שקל כולו האי. מנעמן כסף ובגדים הוא דשקל דחשיב וילך ככרים וגו': אוסה שעה. היה אלישע עוסק בפרק שמונה שלשים אמר לו הגיע עת ליטול שכר פרק שמונה שלשים שעסקתי וכו' ולהכי כתב ביהאי קרא שמונה דברים כנגד אותו פרק כלומר כסף ובגדים שקבלת ממנו מנעמן כסור אתה לקנות דברים הללו להיוסם לך שכר שמונה שלשים: ילך. מחותו אם מרחיקה ממנו לגמרי ממעט ישיבת עולם ואם מקרבה לגמרי בל לדי איסור שאינו יכול לבטוש יצרו מדבר עבירה: סינוק ואסה. דעמן קלה ואם מדחה אותם מטרדן מן העולם: חלה. חליו. חליו. אשר ימות בו חלה: בעא רחמי דלחיו חולשא. כדי שיהא פגלי לבניו כל אחד ואחד ממקומו להיות עליו בשעת מיתה שציון שרואין שפול למטה יודעין שימות ומתקבלין ובאין: מספת. מתרפא: מתני' לא ידון רוחי לא דין ולא רוח. שאין עומדין בדין ואין להם רוח להיות עם הצדיקים שיש להם חלק: ויפץ [א] אוסה ומשס הפילוס. ויפץ בעולם הזה ומשס הפילוס בעולם הבא: אלו ואלו. אנשי דור המנוול ואנשי סדם ובחדל פליגי ר' נחמיה: רשעים

לחשמי דוד עבדך מיד נענה באותה שעה והפכו פני שונאי דוד בשולי קדירה וידעו כל ישראל שמהל לו הקב"ה על אותו העון גחזי דכתיב ¹⁶וילך אלישע דמסק להיכא אול ¹⁷א"ר ר' יוחנן שהלך להחזיר גחזי בתשובה ולא חזר אמר לו חזור בך אמר לו כך מקובלני ממך ¹⁸החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה מאי עבד איכא דאמרי אבן שואבת תלה לחמאת ירבעם והעמידה בין שמים לארץ ואיכא דאמרי שם חקק בפיה והיתה מכרות ואומרת אנכי ולא יהיה לך וא"ר רבנן דחה מקמיה שנאמר ¹⁹ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה [נא] המקום אשר אנתנו וישבים שם לפניך צר ממנו מכלל דעד השתא לא הוו [פיישי] [צר] ²⁰תנו רבנן לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידים ²¹גחזי דכתיב ²²ויאמר נעמן הואל וקח כברים [ויפצר] [ויפצר] בו ויצר ככרים כסף וגו' ויאמר אליו אלישע מאין גחזי ויאמר לא הלך עבדך אנה ואנה ויאמר אליו לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בנדים ויחיים ויברכים וישפוחו ומי שקל כולו האי כסף ובגדים הוא דשקל אמר רבי יצחק באותה שעה היה אלישע יושב ודורש בשמונה שרצים נעמן שר צבא מלך ארם היה מצורע אמרה ליה ההיא רכיתא דאישתבאי מארעא ישראל אי אולת לגבי אלישע מסי לך כי אתא א"ל זיל טבול בירדן א"ל אחוכי קא מחייבת בי אמרי ליה הנהו דהוו בהדיה מאי נפקא לך מינה זיל נסי אול וטבול בירדנא ואיתסי אתא אייתי ליה כל הני דנקיט לא צבי לקבולי מיניה גחזי איפטר מקמיה אלישע אול שקל מאי דשקל ואפקיד כי אתא חזייה אלישע לצרעת דהוה פרחא עליוהי רישיה א"ל רשע הגיע עת ליטול שכר שמונה שרצים וצרעת נעמן חרבך בך ובורעך עד עולם ויצא עולם ויצא מצורע שולג: ²³וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער אמר ר' יוחנן גחזי ושלשה בניו: ²⁴רבי יהושע בן פרחיה הוא כדקמליניהו ינאי מלכא לרבנן אול רבי יהושע בן פרחיה וישו לאלכסנדריא של מצרים כי הוה שלמא שלח ל' שמעון בן שמח מיני ירושלים עיר הקודש ליכי אלכסנדריא של מצרים אחרות בעלי שרוי בתוכך ואנכי וישבת שוממה קם אתא ואתרמי ל' ההוא אושפיזא עבדו ל' יקרא טובא אמר כמה יפה אכסניא זו אמר ל' רבי עיניה טרוטות אמר ל' רשע בכך אתה עוסק אפיק ארבע מאה שיפורי ושמתיה אתא לקמיה כמה זמנין אמר ל' קבלן לא הוה קא משגח ביה יומא חד הוה קא קרי קריאת שמע אתא לקמיה סבר לקבולי אחוי ל' בידיה הוא סבר מידחא דחי ל' אול זקף לבינתא והשתחוה לה אמר ליה הדר בך אמר ליה כך מקובלני ממך כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה ²⁵ואמר מר ישו הנוצרי כישף והסית והדיח את ישראל ²⁶תניא א"ר שמעון בן אלעזר יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ²⁷ת"ר ג' חלאים חלה אלישע אחר שגיהה רובים בתינוקות ואחד שדחפו לגחזי בשתי ידים ואחד שמת בו [שנא] ²⁸ואלישע חלה את חליו וגו' ²⁹עד אברהם לא היה זקנה כל דחזי לאברהם אמר לא חזי ליצחק אמר האי אברהם ³⁰בעא אברהם רחמי דלחיו ליה זקנה שנאמר ³¹ואברהם זקן בא בימים עד יעקב לא הוה חולשא בעא רחמי והוה חולשא שנאמר ³²ויאמר ליוסף הנה אביך חולה עד אלישע לא הוה איניש חליש ³³דמיתפתח ואתא אלישע ובעא רחמי ואיתפתח שנא' ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו ³⁴מתני' דוד המבול אין להם חלק לעולם לעוה"ב ואין עומדין בדין שנא' ³⁵לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דוד הפלגה אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ³⁶ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ ³⁷וכתיב ומשם הפיצם ³⁸ויפץ ה' אותם בעוה"ב ומשם הפיצם ה' לעולם הבא אנשי סדם אין להם חלק לעולם הבא שנא' ³⁹ואנשי סדם רעים וחמאים לה' מאד רעים בעולם הזה והחמאים לעולם הבא אבל עומדין בדין ר' נחמיה אלו ואלו אין עומדין בדין שנאמר ⁴⁰על כן לא יקומו רשעים

13. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

14. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

15. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

16. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

17. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

18. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

19. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

20. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

21. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

22. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

23. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

24. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

25. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

26. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

27. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

28. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

29. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

30. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

31. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

32. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

33. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

34. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

35. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

36. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

37. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

38. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

39. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

40. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

14. שנת ל' ע"ט, ט) סס מייק"ע, ג) א) אין זה לטון המקרא וכן הוא לטון המקרא ויבא אלישע (מ"ב ב') וגו' ועיי' רש"י במ"א ד) סוטה מז. (ע"א) ט) יומא פו, ו) סוטה מז, ז) וילך כ"י יהושע בן פרחיה שדחפו לטו הנוצר בשתי ידים (השבע ע"י הנצורה ויפוך כפן ע"י ויעילא ר"פ וס"א) ח) בקרא קה, ט) מאלך עד חל יתחיל השבע ע"י הנצורה והיפחת ע"י ויעילא ר"פ (פ"א) י) אבות פיה (מ"א) י"א) לעל מה, י"ב) ג) שמתו פ"ב סוטה מז, י"ג) ט) סוטה מז, י"ד) לעל מה, י"ה) הערך בערך ספח גרם הלא ואיתפח כמו בסמוך, י"ו) מכלל דתלה חל אחריה ק' איכא בכי"מ י"ז) ויפטר דמשה השרץ בערך ספח גרם הלא ואיתפח כמו בסמוך, י"ח) ה' וילך מלכא, כן גדול היה וקבל כולו כעין נמסרת קדושתו (ס"ו): שמתו בן ששה, חמי אשתו של יצח' המלך נמסרת נכרות (מ"ג) והוא לא ברת: טריכות, עגולות, אחוי ליה, רבי יהושע בן פרחיה בידיה דלקבליה: (ס"א) והשבע ע"י הנצורה,

לעזי רש"י
קלאמניס'ה [ימ"ט]
מגנס, אבן-שוטבת.

מוסף רש"י
מהול לי על אותו עין, דבת שבע (שבת ל'). דבוק שרצים, של בית דשאי הקדש (ש"ס) שדנקו מלכות, שנה הקב"ה להביא שלמה ליה ק' סיפא מוכר שם דוד חזי ויפתחוהו מלי להרע ללל העולם שמתו שין של ט' שבע (ד"ר) ט' מכות"ה. שרצים וארבעה רגות, נאומה מפלגה שיעמוד שלמה חלפה כ"ד בין תפלה ריה ומתנה, ומלך דמפגש כ"ד רגות היינו בין י"ח כריות ושעה דמעמית, חזי אלף עונה, דתפלה י"ח אכתי כיתיה שלמה לא חתקין, ועוד דלמך תפלת השמר (ברכות כט) כהילא חזי כ"ד דתעניות כנגד מ', ח"י חנה (לפניו ר' חלני) כנגד כ"ד רגות שאמר שלמה, אלמא כ"ד רגות לאו היינו כ"ד בכרות דתעניות וי"ח מכות"ה וכתי' החוטא ומחטיא אין מספיקין בידו לעשות תשובה, שלם יאה הוא בן עזר ותלמידיו נביאים, שאמר (משלי כח) אלם שאוק גרם נפס עד בור יום אל יתמטו

13. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

14. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

15. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

16. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

17. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

18. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

19. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

20. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

21. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

22. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

23. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

24. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

25. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

26. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

27. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

28. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

29. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

30. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

31. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

32. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

33. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

34. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

35. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

36. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

37. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

38. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

39. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

40. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

13. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

14. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

15. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

16. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

17. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

18. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

19. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

20. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

21. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

22. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

23. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

24. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

25. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

26. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

27. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

28. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

29. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

30. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

31. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

32. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

33. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

34. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

35. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

36. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

37. ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעלם בשום דורא בשר ודני ימי מאה ועשרים שנה: בראשית נ ג

38. ויפץ יי אתם משם על פני כל הארץ ויחללה לבנת הקרה: בראשית יח

39. ואנשי סדם וחרמים לוי מאד: בראשית יג ג

40. על פני כל הארץ רשעים ומפגפג חקאים בערות צדיקים: חללים א א

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קת.

רשעים דור המבול. דכתיב [בהן] כי רבה רעת האדם (בראשית ו'): **מטאים אנשי סדום.** דכתיב צדק רעים ומטאים (שם יג'): **אצל עומדים הם כו'.** שמיין ונדונים: **גמ' נשמתן קשה להם בנייהם.** נשמת עמלן שרפתן דכתיב רוחכם אש תאכלכם (ישעיה לג'): **בשביל גלגל העין.** שרואין טובתן שלימה והיו גובהין עיניהם ומנאפין אחר עיניהם: **כמים שדומה לגלגל העין.** מעינות שנובעין ממקום קטן כמו עין: **שגשג נשפירו.** מנאות מעינות של דור המבול שהיו חמין כדלמחר לקמן [ע"כ] צדמתין קלקלו צדמתין נדונו: **וכוונן חזרו.** להזדווג עם מנייהם: **מון מושלמי.** עוף הוא שאוחז עדיין תכונות רעה שמוזווג עם הכלל מושלמי עוף אחד ובמסכת חולין (דף סג:) גבי שמונה ספיקות איתא והרנוגא מושלמי ומנדא ודרכו של אותו

עוף להרביע כל הנריות: **שוקף.** החמם עלמו כמקל והיינו החמם קם למטה רשע: **לא מהס.** אין מועלת לא בהס ולא בהמונס ולא במשחש: **מהמס.** אשכרע"א בלע"ז: **כי נחמתי כי עשייתם ונת.** כמוכין דרש: **יפה עשיית וכו'.** שבידתי דרך רשעים כזה: **לא יפה עשיית.** דלפטר היו חוזרין: **כל שכן.** אילו היה נדונוס אמריס היה לדיק יומת: **פליטון.** נושס שריחו נולף ואינו אפרסמון: **מקיפה.** מליף כמו וילף הכדול דממרגמין וקפא (מגילת ג'): **כיוקין.** נדונוס: **לא יפנה דרך כרמים אמרו לו ומי מעכב.** [מדי] שאינו עושה אס יש צידו כח לעשות כך: **[פרידה] אהס יש לי להוליא מכס.** ממושלח הלדיק ימות קודם ולא יהיה נדון עמסס: **א"כ**

רשעים במשפט וחמאים בעדת צדיקים על כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור המבול וחמאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום אמרו לו אינם עומדין בעדת צדיקים אבל עומדין בעדת רשעים (6) (מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וימותו האנשים מוציא דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא) ואן דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנאמר: **במדבר הזה יחמו ושם ימותו דברי רבי עקיבא ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר** 3 **אספו לי חסידו כורתיו בריתי עלי ובח** 4 **עדת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר** 4 **ותכם עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי ר"ע ר"א אומר עליהם הוא אומר** 5 **ה' ממית ומחיה מוריד שאלו ויעל: גמ' ת"ר דור המבול אין להם חלק לעולם הבא שנאמר** 6 **וימחו מן הארץ לעולם הבא דברי ר"ע ר"י בן בתירא אומר לא חיינן ולא נדונינן שנאמר** 7 **לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דבר אחר לא ידון רוחי שלא תהא נשמתן חוזרת לנרנה ר' מנחם** 8 **בר יוסף אומר אפילו בשעה שהקב"ה מחזיר נשמות לפגרים מתים נשמתן קשה להם בגיהנם שנאמר** 9 **תהרו** 7 **חשש תלדו קש רוחכם אש תאכלכם ת"ר** 10 **דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם** 9 **בתייהם שלום מפחד ולא שבט אלוה עליהם וכתיב** 10 **שורו עבר ולא יגיעל תפלט פרתו ולא תשכל וכתיב** 11 **ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקרון וכתיב** 12 **ישאו בתוף וכנור וישמחו לקול עוגב וכתיב** 13 **יבלו** 14 **ימיהם בטוב** 15 **ושנותם בנעימים וכתיב וברנע שאלו יחתו והיא גרמה שאמרו לאל** 14 **יסור ממנו ודעת דרכך לא הפצנו מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו אמרו כלום צריכין אנו לו אלא לטיפה של גשמים יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין מהן אמר הקב"ה בטובה שהשפעתיה להן בה מכעיסין אותי ובה אני דן אותם שנאמר** 15 **ואני הנני מביא את המבול מים ר' יוסי אמר דור המבול לא נתגאו אלא בשביל גלגל העין שדומה למים [שנאמר** 16 **ויקחו להם נשים מכל אשר בחרון לפיכך דן אותן במים שדומה לגלגל העין שנאמר** 17 **ונבקעו כל מעינות תהום רבה** 17 **וארבות השמים נפתחו א"ר יוחנן דור המבול ברבה קלקלו וברבה ידונוו ברבה קלקלו שנאמר** 18 **ויורא ה' כי רבה רעת האדם וברבה ידונוו שנאמר כל מעינות תהום רבה א"ר יוחנן שלשה נשתיירו מהם בלועה דגדר וחמי מבריא ועיניא רבתי דברים** 19 **כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ א"ר יוחנן מלמד שהרביעו בהמה על חיה וחיה על בהמה והכל על אדם ואדם על הכל א"ר אבא בר כהנא וכולם חזרו חוץ מתושלמי** 20 **ויאמר** 21 **ה' לנח קץ כל בשר בא לפני א"ר יוחנן בא וראה כמה גדול כחה של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגול שנאמר כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ וכתיב** 22 **החמס קם למטה רשע לא מהם ולא מהמונס ולא מהמהם ולא** 23 **נה בהם א"ר אלעזר מלמד שזוקף עצמו כמקל ועמד לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע לא מהם ולא מהמונס ולא מהמהם ולא נה בהם** 24 **(ואף על נח נחתם גזר דין שנא' ולא נח בהם) תנא דבי ר' ישמעאל אף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה' שנאמר** 22 **נחמתי כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'** 23 **וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ כי אתא רב דימי אמר אמר הקב"ה יפה עשית שתקנתי להם קברות בארץ מאי משמע כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם** 24 **וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם** 25 **וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו** 26 **אלה תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה כדורותיו] א"ר יוחנן כדורותיו ולא כדורות אחרים וריש לקיש אמר כדורותיו כ"ש כדורות אחרים א"ר חנינא משל דרבי יוחנן למה הדבר דומה לחבית של יין שהיתה מונחת במרתף של חומץ במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף א"ר אושעיא משל דרבי לקיש למה הדבר דומה לצלוחית של פלייטון שהיתה מונחת במקומה נודף ריחה נודף וכו"ש במקום הכוסם וימחו את כל היקום אשר על פני האדמה אם אדם חמא בהמה מה חמא ומה חמא רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה לימים מת בנו עמד (ובלבבל) [ופור] את חופתו אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי** 27 **מכל אשר בחרבה מתו** 28 **ולא דיגים שבים דרש ר' יוסי רמז קסרי מאי דכתיב** 28 **קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כיוקין שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר תקולל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים** 29 **א"ר אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם** **א"כ**

1. וימותו האנשים מוציא דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' כמבדרי דו לו
2. אני יי דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה האת הנעורים עלי במדבר הזה ימותו ושם ימותה
3. אספו לי חסידו בריתי בריתי עלי ובח: תהלים ג ה
4. וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלוה וחכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל: במדבר טו לג
5. ה' ממית ומחיה מוריד שאלו ויעל: שמאל א ב ו
6. וימחו את כל היקום אשר על פני הארמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים ויקחו מן הארץ וישאר אך נח ואשר אחרו בתבה: בראשית ז כב
7. ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשום הוא כבשר והיו ימיו מאה וצעירים שנה: בראשית ו ג
8. תהרו חשש תלדו קש רוחכם אש תאכלכם: ישיעיה לג יא
9. בתייהם שלום מפחד ולא שבט אלוה עליהם: איוב כא ט
10. שורו עבר ולא יגיעל תפלט פרתו ולא תשכל: איוב כא י
11. ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקרון: איוב כא יא
12. ישאו בתוף וכנור וישמחו לקול עוגב: איוב כא יב
13. אם ישמעו ויעבדו יכלו ימיהם בטוב ויניחם בנעימים: איוב לו יא
14. ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכך לא תפגענו: איוב כא יד
15. ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים ממת השמים כל אשר בארץ ייגע: בראשית ו יז
16. ויראו בני האלהים את ננות האדם כי טוב הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו: בראשית ו יז
17. בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחודש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו: בראשית ז יא
18. וירא יי כירבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רע כל היום: בראשית ו ה
19. וירא אלהים את הארץ והנה נשתחא בי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: בראשית ו יז
20. ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ: בראשית ו יז
21. והחמס קם למטה רשע וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה': בראשית ו יט
22. כל אשר בחרבה מתו אשר בחרבה מתו: בראשית ז כב
23. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה': בראשית ו יט
24. ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם: בראשית ז כב
25. וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו: בראשית ז כב
26. אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה כדורותיו ולא כדורות אחרים וריש לקיש אמר כדורותיו כ"ש כדורות אחרים א"ר חנינא משל דרבי יוחנן למה הדבר דומה לחבית של יין שהיתה מונחת במרתף של חומץ במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף א"ר אושעיא משל דרבי לקיש למה הדבר דומה לצלוחית של פלייטון שהיתה מונחת במקומה נודף ריחה נודף וכו"ש במקום הכוסם וימחו את כל היקום אשר על פני האדמה אם אדם חמא בהמה מה חמא ומה חמא רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה לימים מת בנו עמד (ובלבבל) [ופור] את חופתו אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי
27. מכל אשר בחרבה מתו ולא דיגים שבים דרש ר' יוסי רמז קסרי מאי דכתיב קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כיוקין שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר תקולל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים
28. א"ר אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם
29. א"כ

רשע לא מהם ולא מהמונס ולא מהמהם ולא נה בהם א"ר אלעזר מלמד שזוקף עצמו כמקל ועמד לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע לא מהם ולא מהמונס ולא מהמהם ולא נה בהם (ואף על נח נחתם גזר דין שנא' ולא נח בהם) תנא דבי ר' ישמעאל אף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה' שנאמר וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה' כי עשה את האדם בארץ כי אתא רב דימי אמר אמר הקב"ה יפה עשית שתקנתי להם קברות בארץ מאי משמע כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו אלה תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה כדורותיו] א"ר יוחנן כדורותיו ולא כדורות אחרים וריש לקיש אמר כדורותיו כ"ש כדורות אחרים א"ר חנינא משל דרבי יוחנן למה הדבר דומה לחבית של יין שהיתה מונחת במרתף של חומץ במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף א"ר אושעיא משל דרבי לקיש למה הדבר דומה לצלוחית של פלייטון שהיתה מונחת במקומה נודף ריחה נודף וכו"ש במקום הכוסם וימחו את כל היקום אשר על פני האדמה אם אדם חמא בהמה מה חמא ומה חמא רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה לימים מת בנו עמד (ובלבבל) [ופור] את חופתו אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי מכל אשר בחרבה מתו ולא דיגים שבים דרש ר' יוסי רמז קסרי מאי דכתיב קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כיוקין שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר תקולל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים א"ר אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם א"כ

6) וירושלמי לגי מרגלים (וי'), 7) ומספחה פי"ג, 8) גמ' כתיב יוסי ויבא יקלוט, 9) משש מין מין שנת לילקח, 10) ומספחה דשטת פי"ג, 11) ואין זה כענין מספוח אלא כשומן לו פי"ח כתיב יבלו ימיהם בטוב ויניחם בנעימים, 12) גמ' אלהים, 13) ואין כהם טובה אחרי מנגנע וימחו כל ארץ כר פירש"י שם, 14) ונע"י ויבליקוט למא לבל חזון שעה מינות, 15) קידושין י"ג וכתים קני, 16) גמ' אמרו ויבא צע"י.

הנהרות הגר"א

[א] גמ' דור המדבר נרשס עליו אות כ: [ב] שם עמד קת. נרשס עליו אות א: [ג] שם וימיה בטוב. ג"ל בטוב וימיה: וינחם בנעימים וכתיב נמחק: [ד] שם וארבות שמיים נפתחו. נמחק וי"ז ויסקרו מעינות תהום: [ה] שם מלמד שהיו מפנים דרך כרמים. נמחק:

לעזר רש"י

אשכנזי [אשכנזי]. הויה, מהות, שות.

רשע לא מהם ולא מהמונס ולא מהמהם ולא נה בהם א"ר אלעזר מלמד שזוקף עצמו כמקל ועמד לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע לא מהם ולא מהמונס ולא מהמהם ולא נה בהם (ואף על נח נחתם גזר דין שנא' ולא נח בהם) תנא דבי ר' ישמעאל אף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה' שנאמר וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה' כי עשה את האדם בארץ כי אתא רב דימי אמר אמר הקב"ה יפה עשית שתקנתי להם קברות בארץ מאי משמע כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו אלה תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה כדורותיו] א"ר יוחנן כדורותיו ולא כדורות אחרים וריש לקיש אמר כדורותיו כ"ש כדורות אחרים א"ר חנינא משל דרבי יוחנן למה הדבר דומה לחבית של יין שהיתה מונחת במרתף של חומץ במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף א"ר אושעיא משל דרבי לקיש למה הדבר דומה לצלוחית של פלייטון שהיתה מונחת במקומה נודף ריחה נודף וכו"ש במקום הכוסם וימחו את כל היקום אשר על פני האדמה אם אדם חמא בהמה מה חמא ומה חמא רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה לימים מת בנו עמד (ובלבבל) [ופור] את חופתו אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי מכל אשר בחרבה מתו ולא דיגים שבים דרש ר' יוסי רמז קסרי מאי דכתיב קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כיוקין שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר תקולל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים א"ר אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם א"כ